

Українська література, 5 клас.

Учитель – Цурка Маргарита Олександрівна

Уроки № 11, 12, 13. Тема. Микола Вінграновський.

Повість « Сіроманець»

ПРИГАДАЙ! ТИ ЦЕ ЗНАЄШ!

Завдання 1. Пригадай та запиши визначення оповідання та повісті в зошит.

- Що таке оповідання? (Прозовий твір малого обсягу з динамічним розвитком сюжету).

- Що таке повість? (Прозовий жанр описово - оповідного типу, в якому життя подається у вигляді ряду епізодів з життя героя).

Завдання 2. Прочитай розповідь про вовка та пригадай, що ти ще знаєш про цю тварину.

Вовк, вовк звичайний (*Canis lupus L.*) - хижий ссавець з роду пес (*Canis*) родини псових (*Canidae*), що добуває їжу самостійно активним пошуком та переслідуванням жертв. Повсюди основу харчування вовків складають копитні тварини: в тундрі - дикі та свійські північні олені; в лісовій зоні - лосі, сарни, дикі свині, свійські вівці, корови, коні; в степу та пустелі - антилопи різних видів та вівці; в горах - дикі та свійські кози. Також відомий як сірий вовк, сірко, або дикий собака або дикий пес.

Вовк відрізняється великою екологічною пластичністю. Він живе в найрізноманітніших ландшафтах, віддаючи перевагу відкритому степу,

напівпустелі, тундрі, лісостепу, і за можливості уникаючи суцільних лісових масивів. Причиною того є достаток корму, насамперед наявність диких та свійських копитних тварин, а також умови полювання на них, особливо взимку, коли на розподіл та чисельність хижака рішучій вплив завдає висота снігового покриву.

Вовки активні переважно в нічні години, але іноді їх можна зустріти і вдень. Про свою присутність вони дають знати голосним виттям, що дуже відрізняється за своїм характером у дорослих самців, вовчиць та молодих, а також залежно від ситуації. Справа в тому, що за допомогою різного роду завивань вовки обмінюються інформацією про наявність здобичі, появу інших вовків на території зграї, появу людей та інші важливі події. Вовки мають також досить розвинуту міміку — вирази їхньої морди, пози та положення хвоста можуть бути вельми різноманітними, що віддзеркалює емоційний стан тварин та має першорядне значення для встановлення контактів між особинами або, навпаки, запобігання сутичок. Із аналізаторів у вовків найрозвиненішим є слух, дещо слабкішими — зір та нюх. Добре розвинена вища нервова діяльність сполучається у вовків з силою, спритністю, невтомністю, швидкістю бігу та іншими фізичними даними, що значно підвищують шанси цього хижака у боротьбі за виживання. Він без видимих зусиль може нести в зубах вівцю, тримаючи її перед собою або закинувши за спину. При необхідності вовк розвиває швидкість до 55—60 кілометрів на годину, здатний здійснювати переходи до 60—80 км за ніч, а в середньому за добу (в лісовій зоні) проходить понад 20 км.

ЗРОЗУМІЙ! ЦЕ ПРОСТО!

Завдання 1. Прочитай розповідь про життя та творчість Миколи Степановича Вінграновського.

Микола Степанович Вінграновський — сучасний письменник, кіноактор, кінорежисер, сценарист — народився в місті Первомайську на Миколаївщині.

Ще в дитинстві відзначався допитливістю та дотепністю. Також Микола мав надзвичайний хист відчувати неповторну красу природи, людську доброту, помічати те, що інші не завжди помічають.

У школі вчився добре. Після закінчення школи вступив до Київського театрального інституту. Так 1956 року Микола став студентом. Назавжди запам'яталася юнакові зустріч з Олександром Довженком. Великий митець забрав Вінграновського на навчання до Всесоюзного державного інституту кінематографії в Москву.

Після закінчення вузу М. Вінграновський розпочав свою роботу на Київській кіностудії ім. Олександра Довженка як актор, режисер і сценарист.

У кіноповісті „Повість полум'яних літ” (режисер О. Довженко) Вінграновський блискуче виконав роль головного героя — Івана Орлюка.

Писати вірші почав у студентські роки. З 60-х років виходять його поетичні твори для дорослих. Багато пише для дітей: зб. „Андрійко-говорійко”, „Мак”, „Ластівка біля вікна”, „На добраніч”, повісті „Первінка”, „Сіроманець” та ін. Микола Степанович — лауреат Міжнародної премії фундації Антоновичів та Державної премії ім. Т. Г. Шевченка.

26 травня 2004 р. на 68 році життя перестало битися серце Миколи Степановича Вінграновського, заслуженого діяча мистецтв України, одного зі славної когорти поетів-шістдесятників.

Завдання 2. Прочитай повість М.С. Вінграновського «Сіроманець».

Завдання 3. Запиши в зошит аналіз повісті.

Тема твору: зображення неймовірної дружби Сашка зі сліпим вовком Сіроманцем.

Ідея твору: уславлення дружби хлопчика і вовка, як приклад гармонії людини і природи, гарного ставлення до тварин.

Мета твору: друзі пізнаються в біді, люди відповідальні за тих, кого приручили.

Проблематика твору: любити та дбати про тварин, допомагати немічним, цінувати дружбу, відстоювати свою правоту.

Композиція твору.

Твір можна поділити на три частини.

Перша частина. Сашко знайомиться зі Сіроманцем.

Друга частина. Сіроманець серед льотчиків.

Третя частина. Подорож до очної клініки.

Жанр твору: повість (прозовий твір; значний обсяг твору включає декілька великих частин); зображено багато подій: наприклад, зустріч вовка з Чепіжним на озері, перша зустріч Сашка зі Сіроманцем, визволення вовка, Сіроманець серед льотчиків, подорож до лікарні; діють багато персонажів, наприклад, Сашко, Чепіжний, батьки хлопчика, учителька, Галя Грушецька; усі події відбуваються тривалий час).

Головний персонаж (дійова особа, про яку розповідається протягом усього твору і характер якої розкрито найповніше) – вовк Сіроманець.

Другорядні персонажі (дійові особи, які виконують у творі допоміжну роль і допомагають висвітлити характер головного персонажа) – Сашко, Галя, батьки Сашка, Чепіжний та інші мисливці, льотчики, Андрійко, Галя Грушецька, учителька.

Завдання 4. Ознайомся з маловживаними словами, які згадуються у творі.

- Гармонія — поєднання, злагодженість;
- гуманізм — людяність у діях і ставленні до інших, із почуттям любові та поваги; льоля — дитяча сорочка;
- підзор'я — поетичний образ життя на рідній землі, під зорями;
- стратегія — наука ведення війни;
- тактика — наука про підготовку та ведення бою;
- охляп — (їхати охляп) їхати на коні без сідла;

- фланелевий — виготовлений із фланелі, м'якої натуральної тканини;
- полігон — ділянка місцевості, спеціально обладнана для проведення навчальної стрільби;
- диверсія — пошкодження військових об'єктів ворожими агентами або народними месниками;
- бушлат — верхній одяг у моряків.

Завдання 5. За бажанням переглянь художній фільм «Сіроманець», перейшовши за посиланням <https://www.youtube.com/watch?v=CXEnouzS1b8>

ПЕРЕКОНАЙСЯ! ТИ НАВЧИВСЯ!

Завдання 1. Дай відповідь на питання літературного диктанта за повістю М. Вінграновського «Сіроманець» (письмово).

Літературний диктант

1. Яка недуга здолала вовка на старість?
2. Який сон часто снівся Сіроманцю?
3. Що купив чоловік на премії, отримані за вовків?
4. Чим пригощав хлопчик вовка?
5. Як чоловікам вдалося спіймати Сіроманця?
6. Як Сашкові вдалося проникнути в зачинену кузню?
7. Чому вовк, живучи на полігоні, охляв (зслаб)?
8. Чому вовку довелося рятувати Андрійка?
9. Чому Сіроманець плакав?
10. Чому Сіроманець утік з Одеси?
11. Чому Сіроманець, повернувшись у село з Одеси, зупинявся біля хат чоловіків-мисливців?
12. Про кого в останні хвилини свого життя згадував вовк?

ВИКОНАЙ! У ТЕБЕ ВИЙДЕ!

Завдання 1. Письмово виконай тестові завдання.

1. Що робив Сіроманець усе життя?

А Полював; Б водив зграю; В був відлюдником; Г переховувався.

2. Кого вовк вичікував у засідці?

А Коня з вершником; Б зграю; В мисливців; Г мандрівників.

3. Що трапилось після зустрічі Чепіжного з Сіроманцем?

А Дітям заборонили ходити до лісу;

Б селяни влаштували облогу вовку самотужки;

В до села прилетів вертоліт із мисливцями;

Г вовка хотіли заманити до села.

4. Хто захищав Сіроманця?

А Ніхто; Б дядько Побігайло; В голова колгоспу; Г хлопець Сашко.

5. Кого купив Чепіжний на базарі?

А Великого собаку; Б вовкодавуху; В рись; Г ведмедя.

6. Що Чепіжний з мисливцями робили в лісі? А Копали яму-пастку;

Б полювали на диких кабанів; В вирубували дерева; Г збирали гриби.

7. Одного дня Сашко зрозумів, що Сіроманець:

А оглух; Б втратив нюх; В сліпий; Г пошкодив лапу.

8. Чим Василь Дмитрович хвалився журналістам?

А Що вполював найбільшу кількість диких кабанів;

Б що впіймав Сіроманця; В що врятував село;

Г що підстрелив останнього вовка.

9. Де переховувався Сіроманець від переслідувачів?

А Глибоко в лісі;

Б на іншому березі лиману;

В вдома у Сашка;

Г на полігоні.

10. Хто врятував його від неминучої голодної і холодної смерті?

А Льотчики; Б танкісти; В селяни; Г зграя.

11. Як віддячив вовк рятувальникам?

А Став сторожовим собакою;

Б втік за першої ліпшої нагоди;

В врятував хлопця в лісі;

Г допомагав пасти худобу.

12. Куди втік Сашко з Сіроманцем?

А У степи;

Б до Одеси;

В до Києва;

Г до сусіднього села.

